

Reforma v policejních sborech zemí Evropské unie – změny v *Deutsche Bundespolizei*

Úvod

Reformy policejních sborů jsou v posledních pěti letech velmi populární snad ve všech zemích Evropy. Poměrně rozsáhlé změny se chystají (a některé již byly realizovány) i v Policii České republiky. Nicméně podívejme se za hranice našeho státu. Jako příklady nám poslouží Rakousko, kde proběhla k 1. červenci 2005 nejrozsáhlejší reforma policie v její moderní historii, Spojené království, kde citelné zásahy do organizace a pravomocí policie přinesl rok 2002 v podobě tzv. *Police Reform Act* a dále rok 2006, kdy byla k 1. dubnu založena celostátní Agentura pro potírání závažného organizovaného zločinu (SOCA¹). Transformována je od počátku roku 2007 i policie Dánska. Změn se dočkala i německá Federální pohraniční stráž, jejíž nástupkyni Spolkové (federální) policii jsou věnovány následující řádky.

Změny jsou v podstatě vždy motivovány nárůstem specifických druhů kriminality, snahou státní administrativy zefektivnit a zároveň zlevnit policejní aparát, přiblížit policii a policisty občanovi. Jednoduše řečeno, jde o reakci na změny v konceptu vnitřní bezpečnosti.

Od BGS k BPOL

Struktura současné německé policie je „dvojkolejná“. V Německu vykonává svou činnost:

- a) ***Bundespolizei (BPOL)***, tedy Federální policie, která je primární uniformovanou federální policejní silou SRN a podléhá přímo pod Federální ministerstvo vnitra (*Bundesministerium des Innern*),
- b) ***Landespolizei***, tedy policie spolkové země, která je základním kamenem policejního systému a podléhá exekutivě jednotlivých spolkových zemí (*Bundesländer*).

---

¹ Z angl. *Serious Organized Crime Agency*.

Bundespolizei byla až do reformy, která byla započata 1. července 2005 známa jako Federální pohraniční stráž (***Bundesgrenzschutz, BGS***), která měla až do roku 1994 vojenský status.

Velitelství BPOL se nachází v Berlíně. BPOL má však ještě své **ředitelství** (*BPOL Direktion*) se sídlem v Koblenz, které má na starosti sběr a analýzu zpravodajských informací, rozvoj policejní doktríny, koordinaci operací Federální policie a také mezinárodní policejní spolupráci.

Teritoriálními řídicími články jsou prezidia (***Bundespolizeipräsidium***), kterých je celkem pět:

1. *Bundespolizeipräsidium Nord* (Sever), se sídlem v Bad Bramstedt,
2. *Bundespolizeipräsidium Ost* (Východ), se sídlem v Berlíně,
3. *Bundespolizeipräsidium Mitte* (Střed), se sídlem v Fuldata,
4. *Bundespolizeipräsidium Süd* (Jih), se sídlem v Mnichově,
5. *Bundespolizeipräsidium West* (Západ), se sídlem v St. Augustin, nedaleko Bonnu.²

Prezidia jsou odpovědná za řízení 19 oblastních ředitelství (členěných stejně jako u bývalé BGS).³

Mapka znázorňuje 19 teritorií oblastních policejních úřadů (*Bundespolizeiämter*). Jde v podstatě o ekvivalenty našich krajů.

Zdroj: <http://www.bundespolizei.de/>

² Blíže viz. <http://www.bundespolizei.de/>

³ Viz. <http://www.bundespolizei.de/>

http://www.bundespolizei.de/cln_049/nn_249932/DE/Home/03__Organisation/org__node.html?__nnn=true

Základními články Federální policie jsou inspektoráty.⁴ Těch je v současné době 128 a jejich skladba je následující:

- 82 místních inspektorátů,
- 19 letištních inspektorátů,
- 18 inspektorátů kriminálního vyšetřování,
- 5 inspektorátů ochranné služby,
- 3 inspektoráty poříční (vodní) policie, celkem se 40 hlídkovými plavidly a helikoptéry,
- 1 speciální operační inspektorát.

BPOL rovněž disponuje leteckou službou, protiteroristickou jednotkou (*Grenzschutzgruppe, GSG 9*), informačním a komunikačním centrem BPOL a jedenácti mobilními jednotkami.

Ústřední vzdělávací institucí BPOL je **Policejní akademie**, která se nachází v Lübecku. Také každý z 5 regionů BPOL má svou policejní školu, která frekventantům poskytuje základní výcvik.

BPOL zaměstnává okolo **40.000 pracovníků**, z nichž asi 30.000 je ve služebním poměru. Většina z nich (21 tisíc) je ve výkonu přímo na hraničních přechodech, v rámci železniční služby a letecké služby. Asi 6 tisíc příslušníků je v pohotovostní záloze a další 3 tisíce slouží ve zvláštních jednotkách, jako např. Skupina pohraniční stráže 9 (GSG 9) či ústřední kancelář pro informace a komunikaci. Pro BPOL pracuje také asi 10 tisíc civilních zaměstnanců, zastávajících podpůrné činnosti a administrativu. Z těchto 10 tisíc civilních zaměstnanců, jsou zhruba dva tisíce imigrační inspektoři, kteří plní vymezené úkoly na hranicích a na letištích.

Úkoly BPOL a jejich složek

Mezi **úkoly BPOL** patří:⁵

- ochrana státních hranic (*Grenzpolizei*, též *Grepo*),

---

⁴ Viz. Zápis z jednání k problematice reformy Bavorské policie, uspořádaného 6.6.2007 na OŘ PČR Cheb.

⁵Viz. *Das MEPA Buch*. Wien: Zentrales Koordinationsbüro der Mitteleuropäischen Polizeiakademie, 2004. svazek 4, Bundesrepublik Deutschland. Dále též viz. DAS, D., PALMITTO, M., J. *World Police Encyclopedia*. New York: Tylor&Francis Group, LLC, 2006. 936 s. 318-320.

- úkoly související s železniční službou,
- úkoly související se službou letecké bezpečnosti,
- úkoly související s ochrannou službou ústavních činitelů (vláda, ministři),
- úkoly související s „přímořskou službou“ (Severní a Baltické moře),
- úkoly související při vyhlášení stavu nouze a válečného ohrožení,
- úkoly vyplývající z členství v mezinárodních institucích (OSN, EU),
- ochrana dvou nejvyšších soudních institucí Ústavního soudu a Federálního soudního dvora,
- podpora „parlamentní stráže“ (viz níže),
- spolupráce s ministerstvem zahraničních věcí v oblasti ochrany diplomatických a konsulárních misí,
- podpora Spolkového úřadu vyšetřování (ochrana osob a eskortní služba),
- podpora Úřadu na ochranu ústavnosti (v oblasti radiokomunikace),
- podpora dalších policejně bezpečnostních orgánů v případě akcí většího rozsahu (např. letecká neštěstí).

V rámci **železniční služby** BPOL zajišťuje:⁶

- preventivní působení a vyšetřování trestných činů, spáchaných v železničních stanicích a ve vlacích a vyšetřuje i další trestné činy, jimiž bylo poškozeno železniční vybavení,
- ostraha železniční dopravy zajišťované vlaky Německé železniční společnosti,
- pátrání ve vlacích,
- ochranná opatření související s přepravou osob při společenských akcích (např. fotbalová utkání apod.).

V rámci **ochrany letecké dopravy** BPOL provádí:⁷

- kontrolu cestujících a jejich zavazadel,
- bezpečnostní opatření v případě zjištění nebezpečného či zakázaného obsahu zavazadel,

---

⁶ <http://www.bundespolizei.de/>

⁷ <http://www.bundespolizei.de/>

- dohled nad prostory letišť (ochrana je od března 2001 prováděna na 15 vytipovaných německých letištích),
- ochranná opatření v případech letů a linek se zvýšeným bezpečnostním rizikem.

BPOL může být též využit na vyžádání spolkové země i při řešení místních záležitostí veřejného pořádku a to zejména v případech rozsáhlých demonstrací, nepokojů či nehod.

BPOL má i své vyšetřovatele s vymezenou působností.

Spolkový úřad vyšetřování

Dominantní postavení na poli vyšetřování má však Spolkový úřad vyšetřování (**Bundeskriminalamt, BKA**), který je ústředním policejním úřadem se sídlem ve Wiesbadenu. BKA spadá pod Federální ministerstvo vnitra. Jeho primární náplní je boj s trestnou činností (zejména s mezinárodním terorizmem, organizovaným zločinem, extremismem, ekonomickou a finanční kriminalitou, ale i politicky motivovanou trestnou činností páchanou cizinci, popř. preventivní činnost v souvislosti s předcházením špionáží), přičemž spolupracuje s dalšími policejně bezpečnostními orgány na mezinárodní, federální i zemské úrovni. Je mu svěřena především oblast strategického plánování v boji proti kriminalitě, sběru, analýz a distribuce informací, elektronických a informačních sítí, identifikací, forenzních věd, policejní techniky a odborného policejního výcviku. Také koordinuje činnost spolkových kriminálních úřadů (*Landeskriminalamt*).⁸ Pro BKA pracuje okolo 5,200 vyšetřovatelů.⁹

Mezi povinnosti **BKA** spadá:¹⁰

- správa Ústředního úřadu pro policejní informace a komunikaci,
- mezinárodní spolupráce,
- vyšetřování vymezených trestných činů,
- ochrana federálních ústavních činitelů,
- ochrana svědků (ve vymezených případech).

⁸ Kompetence a pravomoci BKA vymezuje zákon o BKA ze 7. 7. 1997.

⁹ Viz. <http://www.bundeskriminalamt.de>

¹⁰ Viz. http://www.en.wikipedia.org/wiki/Federal_Criminal_Police_Office

BKA má v rámci **mezinárodní policejní spolupráce** k dispozici 58 styčných důstojníků ve 43 zemích světa.

Policejní výcvik a vzdělávání

Policejní výcvik je zaměřen na osvojení základů a obecných principů, na které tvoří podstata právního státu (*Rechtsstaat*) a demokracie (*Demokratischer Staat*). Velký důraz je kladen na výuku a praktické aplikace policejního práva.

Rozličné modely základního policejního výcviku (od těch teoretických až po zaměřené na praxi, spojené přímo s pobytem na místních odděleních) jsou prováděny na Odborné policejní vysoké škole (*Polizeifachhochschule*). Výcvik trvá tři nebo čtyři roky (podle toho, zda má policista vysokoškolské vzdělání či nikoli). Po absolutoriu jdou policisté sloužit k pohotovostní jednotce. Vyšší policejní důstojníci absolvují další profesní přípravu nejprve rok na zemské Odborné policejní akademii a následně další rok na Německé vysoké škole policie (*Deutsche Hochschule der Polizei*) v Münstru. Tento výcvik lze absolvovat až po dosažení věku 39 let a splnění dalších požadavků. Důraz je zde kladen na problematiku práva, informačních technologií, dopravně bezpečnostní činnosti, vyšetřování, sporty, ale též psychologii (především minimalizace konfliktního jednání mezi policistou a veřejností), komunikaci a speciální manažerské programy a cvičení. Při jedné z posledních reforem výcvikových a školících programů (2002) byl vložen důraz na výkon policejní činnosti s důrazem na komunitu a sociální úlohu policie („strategie orientovaná na komunikaci s občany a komunitou“), dále na schopnost řešit konfliktní situace a na moderní manažerské techniky a dovednosti.¹¹

Samostatná tříletá příprava na výkon služby probíhá na Vysoké škole veřejné správy. Opět je kladen poměrně značný důraz na praktickou stránku výcviku.

Zemská policie v Bavorsku

Jak bylo řečeno, primární uniformovanou federální policejní silou SRN, podléhající přímo pod Federální ministerstvo vnitra (*Bundesministerium des Innern*) je BPOL. O bezpečnost a vnitřní pořádek v Německu však pečují i zemské policie,

---

¹¹ Viz. DAS, D., PALMITTO, M., J. *World Police Encyklopedia*. New York: Tylor&Francis Group, LLC, 2006. s. 320-322.

tzv. **Landespolizei**, tedy policie konkrétní spolkové země, podléhající exekutivě jednotlivých spolkových zemí (*Bundesländer*). Nyní si tedy představíme jednu ze zemských policií.

Bavorsko je spolková země, která se rozlohou a počtem obyvatel blíží České republice, se kterou také přímo sousedí. Navíc má **bavorská policie** řádově stejný počet policistů (33 tisíc bez příslušníků pohraniční služby BPOL) a prošla v nedávné době reformou své organizace.

Bavorská policie je nově založena na **třístupňovém modelu**, který je tvořen:

1. Bavorským ministerstvem vnitra,
2. policejními prezidii (v ČR ekvivalent krajské správy),
3. policejními stanicemi.

Reforma tedy znamenala zrušení článku „policejních ředitelství“ (v ČR ekvivalent okresů), která tvořila spojnicí mezi prezidiem a policejními stanicemi. Na stupni okresu zůstaly zachovány pouze speciální výjezdové skupiny (včetně psovoda), které slouží k zajištění místa činu. Počet prezidií byl naopak navýšen ze 7 na 10. Teritoria prezidií jsou kompatibilní se samosprávným členěním Bavorska. „Policejní kraj“ odpovídá jednomu až dvěma krajům územní samosprávy.¹² Ta policejní prezidia (kraje), jejichž teritorium je menší, řídí liniově přímo policejní stanice. Tam kde se jedná o rozlohou větší kraje (zejména v oblasti východ, západ), lze zřídit „sektorový mezistupeň“.

Druhý stupeň hierarchie je tedy tvořen:

- Bavorským zemským kriminálním úřadem,
- Bavorskou pohotovostní (pořádkovou) policií,
- 10 prezidií bavorské zemské policie,
- Bavorským policejně správním úřadem.

Třetí stupeň hierarchie bavorské policie tvoří:

- policejní inspektoráty s podřízenými policejními stanicemi,
- dopravně policejní inspektoráty s podřízenými dálničními stanicemi,
- kriminálně policejní inspektoráty s podřízenými kriminálně policejními stanicemi.

---

¹² Struktura soudů a státních zastupitelství je však od samosprávného a policejního členění rozdílná.

Důležitým prvkem reformy bavorské policie bylo též sjednocení operačních středisek na krajské úrovni. Dále též personální posílení policejních, dálničních a kriminálně policejních stanic a to personálem ze zrušených okresů. Na jeden kraj tak připadá zhruba 30 policejních stanic o síle 35 – 120 policistů.

Bavorský zemský kriminální úřad (*Landeskriminalamt*) je celorepublikový útvar, který se dělí jednotlivá oddělení dle druhů trestné činnosti (např. protidrogová, ekonomická a další). Analytické oddělení je společné pro celou zemi. Přispívají do jeho databází všechny policejní stanice, což pomáhá k odstranění duplicit při vyšetřování.

Specifika a zajímavosti německé policie

Mezi specifika německého policejního sboru patří například fakt, že policejním prezidentem *sui generis* (resp. velitelem) **Sněmovní inspekce**, což je ve své podstatě parlamentní stráž, je předseda Spolkového sněmu (*Bundestag*). Má řídicí pravomoci na veškeré policejní činnosti prováděné v prostorách Bundestagu (jakákoli složka zde operující potřebuje jeho svolení), stejně tak zodpovídá za ochranu ústavních (resp. parlamentních) činitelů a majetku Bundestagu a jeho okolí. V případech, kdy není schopna parlamentní stráž řešit bezpečnostní situaci vlastními prostředky, je k tomuto předseda oprávněn povolát síly některé zemské policie (většinou země Berlín), resp. federální bezpečnostní síly.

Za zmínku jistě stojí i tzv. zemské **pohotovostní jednotky**, částečný ekvivalent Speciální pořádkové jednotky Policie ČR. Ty jsou nasazovány v případě stavu vnitřní nouze, přírodních katastrof, rozsáhlých nehod, nouzového stavu či válečného ohrožení. V některých zemích dále pohotovostní jednotky zajišťují výcvik a přípravu nově přijatých příslušníků. Dále se účastní bezpečnostních opatření jako podpurná složka v případech demonstrací, sportovních a dalších společenských akcích, dopravně bezpečnostních kontrol, při pátracích akcích a ve zvláštních případech i v boji proti organizovanému zločinu.

Velmi dobrou reputaci si ve světě získala zvláštní jednotka **GSG 9** (zejména po jejím úspěchu v Mogadišu v roce 1977). Provádí školení, výcvik a společná cvičení se svými zahraničními protějšky a účastní se řady zahraničních misí (např. v bývalé Jugoslávii, Kosovu, Afganistánu, atd.)

Zajímavá je i koncepce **Databáze elektronického informačního systému**, tzv. **INPOL**, která obsahuje např. databázi hledaných osob (cca 900 tisíc žádostí o zatykač, 670 tisíc příkazů k vyhoštění); dále je zde databáze majetku pocházejícího nebo využívaného k páčání trestné činnosti (250 tisíc osobních vozidel, 40 tisíc nákladních vozidel, 110 tisíc mopedů a motocyklů, téměř 4 miliony dokumentů – občanských průkazů, řidičáků, 180 tisíc střelných zbraní atd.).

Literatura:

DAS, D., PALMITTO, M., J. *World Police Encyklopedia*. New York: Tylor&Francis Group, LLC, 2006. 936 s. ISBN 0-415-94251-9

Das MEPA Buch. Wien: Zentrales Koordinationsbüro der Mitteleuropäischen Polizeiakademie, 2004. svazek 4, Bundesrepublik Deutschland

MACEK, P. *Pořádková činnost policie (zvláštní část)*. Praha: PA ČR, 1995. 165 s. ISBN 80-86477-16-9

DAS, D., PINO, N., W. A Comparative Account of Police Training in Five Countries. *EuroCriminology* 17/2003. s. 47-74.

HARNISCHMACHER, R. The Federal Border Guard – Group 9 – Special: The German Response to Terrorism. *Royal Canadian Mounted Police Gazette* 49, č. 2/1977. s. 1-5.

<http://www.en.wikipedia.org/wiki/Bundespolizei>

http://www.en.wikipedia.org/wiki/Federal_Criminal_Police_Office

http://www.bundespolizei.de/cln_049/nn_249932/DE/Home/03__Organisation/org__node.html?__nnn=true

<http://www.bundespolizei.de>

<http://www.bundeskriminalamt.de>

<http://www.bundesinnenministerium.de>

<http://www.polizeifuehrungsakademie.de>

interní dokumenty německých policejních orgánů